

Zestiende Internationale Taalkunde-Olympiade

Praag (Tsjechië), 26–30 juli 2018

Oplossing van de opgave van de groepswedstrijd

Mëbêngòkre → Xavante:

• C-

	p(r), m(r)	t, n	∅, nh	k(r), ng(r), g
vóór i, u, y	b(r)	d	z	∅/'r
vóór een andere orale klinker	p(r)	t	s	
vóór een nasale klinker	m(r)	n	nh	

– b → w, (d)j → z, r → r

– vóór w+V: C(+r) → ∅

• V

(w)a	e	ê, i	o	ô, u	à, ÿ	y	wỳ	ã	ẽ	ĩ	õ, ù
(w)a	e	i	o	u	é	â	wa	ã	ẽ	ĩ	õ
na m, mr, n, nh								a	e	i	o

• in tweelettergrepige woorden: ka- → wa-

• kry-/ngry-, kà-/ngà- → hà-

• -C

m, k	n	p	r	t
∅	nV	bV	rV	dV

Mëbêngòkre ~ Krikatí:

b	dj	m	n	nh	ng	-x	-nh	∅ (Xavante: s/z)	—
p	x	(m)p	(n)t	x	c/qu	-j	-n	h	'

à	ỳ	y	ê	ĩ	ô	u	V
ỳ	y	yh	i	ẽh	u	oh	VV

(a)

A.	a	9	kak	<i>hoest</i>
B.	a hã	6	ga	<i>jij</i>
C.	bâ	53	py	<i>anattoboom</i>
D.	bâdâ	35	myt	<i>zon</i>
E.	budu	34	mut	<i>nek</i>
F.	buru	52	pur	<i>veld, akker</i>
G.	du/'wapé/'wasa	61	tu	<i>dragen</i>
H.	du ~ di	62	tu ≈ tik	<i>buik</i>
I.	êne	15	kẽn	<i>steen</i>
J.	hâ	42	ngryk	<i>boos</i>
		37	ngà	<i>mannenhuis</i>
		24	kry	<i>[koud]</i>
		8	kà	<i>[huid/(boom)schors/borst (van een vrouw)]</i>
K.	hâdâ	25	kryt	<i>stuk metaal</i>
L.	ma	32	mã	<i>nandoe / naar ... toe</i>
M.	me/wabzu/sãmra	33	mẽ/rẽ	<i>gooien, werpen</i>
N.	mi	48	pĩ	<i>hout</i>
O.	mo/ne/ai'aba'ré	58	tẽ/mõ	<i>gaan/komen</i>
P.	mra	50	prãm	<i>hongerig</i>
Q.	mro	51	prõ	<i>vrouw (echtgenote)</i>
R.	na	36	nã	<i>moeder</i>
S.	nhĩ	43	nhĩ	<i>vlees</i>
T.	nhorõwa	45	nhũrkwã	<i>heem</i>
U.	nhõ'udu	44	nhõkõt	<i>borst(kas) (van een man)</i>
V.	no	60	tõ	<i>broer</i>
W.	pa	31	ma	<i>lever</i>
X.	para	47	par	<i>voet</i>
Y.	po	49	po	<i>plat en breed</i>
Z.	ré	54	rãm	<i>hars</i>

AA.	ta/rĩ/sina	55	ta/kà	<i>plukken, afsnijden</i>
BB.	te	57	te	<i>been</i>
CC.	té	56	tàm	<i>rauw</i>
DD.	tebe	59	tep	<i>vis</i>
EE.	to	46	no	<i>oog</i>
FF.	u	38	ngô	<i>water</i>
GG.	ubu	16	kôp	<i>vlieg</i>
		29	kupu	<i>omwikkelen</i>
HH.	uhâdâ	27	kukryt	<i>tapir</i>
II.	upi	28	kupê	<i>aanraken</i>
JJ.	uzâ	30	kuwy	<i>vuur</i>
KK.	uzé	26	kudjÿ	<i>stank</i>
LL.	wa	63	twÿm	<i>vet</i>
MM.	wa hã	1	ba	<i>ik</i>
NN.	wabu	41	ngrwa pu	<i>stam van de mauritiuspalm</i>
OO.	wada	23	krwÿdy, krwÿt-	<i>snavel</i>
PP.	wano	14	katôk	<i>ontploffen</i>
QQ.	wapru	10	kamrô	<i>bloed</i>
RR.	wasi	13	kanhê	<i>ster</i>
SS.	wa'ô	64	wakô	<i>neusbeer</i>
TT.	wa'ro	12	kangro	<i>warm/heet</i>
UU.	wa'u	11	kangô	<i>vloeistof</i>
VV.	wĩ/pã/simro	2	bĩ/pa	<i>doden</i>
WW.	zasi	7	jaê	<i>nest</i>
XX.	zé	3	djà	<i>pijn/pijn doen</i>
		5	djÿ	<i>bitter</i>
YY.	zu	4	djôm	<i>poeder/meel</i>
ZZ.	'ra	17	kra	<i>zoon/dochter</i>
AAA.	'rã	18	krã	<i>hoofd</i>
BBB.	're	19	kre	<i>planten (ww.)</i>
		40	ngre	<i>ei</i>
CCC.	'ré	39	ngrà	<i>droog</i>
DDD.	'rê	20	krê	<i>parkiet</i>
EEE.	'rê/si/hu	21	krê/ku	<i>eten</i>
FFF.	'ro	22	kro	<i>(ver)rot</i>

(b)

A.	Jām ne ga tē?	Waar ga je heen? / Waar ging je heen? ¹
13.	Pur mā ne ba tē.	Ik ga op het veld.
B.	Djām ngô 'yr ne ga tē?	Ga je naar de rivier (= water)?
6.	Kati. Inhūrkwā 'yr ne ba tē.	Neen. Ik ga naar huis (naar mijn heem).
C.	Djām ngà 'yr ne ga tē?	Ga je naar het mannenhuis?
2.	Āã, ngà 'yr ne ba tē.	Ja, ik ga naar het mannenhuis.
D.	Djām amã tep kīnh?	Hou je van vis?
3.	Āã, imã tep kīnh.	Ja, ik hou van vis.
E.	Djām amã prām?	Heb je honger?
8.	Āã, imã prām.	Ja, ik heb honger.
F.	Djām angyrk?	Ben je boos?
1.	Kati. Ikīnh.	Neen. Ik ben blij.
G.	Djām amex?	Gaat het goed met je?
16.	Kati. Ikanê.	Neen. Ik ben ziek.
H.	Mỳj ne akra krēn o nhỹ?	Wat eet je kind?
12.	Tep ne ikra krēn o nhỹ. Djām amã tep kīnh?	Mijn kind eet vis. Hou je van vis?
I.	Djām kēn ne ja?	Is dit een steen?
20.	Kati. Pī ne wa.	Neen. Dat is hout.
J.	Nhār anã?	Waar is je moeder?
14.	Inã ne pur mā tē.	Mijn moeder ging op het veld.
K.	Nhỹm ne bôx?	Wie is aangekomen?
7.	Kubē ne bôx.	De/Een barbaar is aangekomen.
L.	Djām arỳm ne ga tep krē?	Heb je al (de) vis gegeten?
4.	Kati. Ije tep krēn kêt rã'ã.	Neen. Ik heb (de) vis nog niet gegeten.
M.	Mỳj kadjy ne ga pur mā tē?	Waarvoor ga je op her veld?
10.	Kwỳr kadjy ne ba pur mā tē.	Ik ga op het veld voor maniok.
N.	Mỳj myt kam ne ga bôx?	Hoe laat ben je aangekomen?
5.	Para kam ne ba bôx.	Ik ben aangekomen bij zonsondergang.
O.	Nhỹm nhõ kax ne wa?	Wiens mand is dat?
19.	Inhõ kax ne ja.	Dit is mijn mand.
P.	Mỳj ne ja?	Wat is dat?
9.	Ngôkôn ne ja.	Dit is een kalebas.
Q.	Djām akaprĩre?	Ben je verdrietig?
18.	Āã, ikaprĩre.	Ja, ik ben verdrietig.
R.	Mỳkam akaprĩre?	Waarom ben je verdrietig?
11.	Ikra kanê kam ne ba ikaprĩre.	Ik ben verdrietig want mijn kind is ziek.
S.	Mỳj kanê?	Waar is het ziek van?
17.	Kangro kam mẽ kak kam kanê.	Het is ziek van koorts en hoest.
T.	Djām arỳm ne ga akra nhõ pidjỳ 'yr tē?	Ben je al gegaan voor het medicijn van je kind?
15.	Ikra kadjy ne ba pidjỳ 'yr tē nhỹm arỳm kàjbê mex.	Ik ging voor het medicijn voor mijn kind, en het is al iets beter (= een beetje goed).

¹Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen tegenwoordige en verleden tijd.

(c) Mēbēngôkre

1. **Nhỹm ne kukôj pa?** — *Wie doodt/doodde de apen?*
2. **Nhỹm ne ngôkôn rē?** — *Wie gooide/gooit de kalebassen?*
3. **Aje kukôj bĩn kêt rã'ã.** — *Je hebt de aap nog niet gedood.*
4. **Djãm arỹm ne aprõ kadjàt kre?** — *Heeft je vrouw het katoen al geplant?*
5. **Wakõ ne krwỳdy kêt, krẽ ne krwỳdy.** — *De neusbeer heeft geen snavel, de parkiet heeft een snavel.*

	Krĩkatĩ	Mēbēngôkre	
6.	cohhyh	kwy (← *kuy)	<i>vuur</i>
7.	cup-re	kôp-re	<i>vliegje</i>
8.	pohr	pur	<i>veld, akker</i>
9.	xy	djỳ	<i>bitter</i>

(d)	Krĩkatĩ		(Mēbēngôkre)	Xavante
10.	ẽh'tyhç	<i>dood</i>	(tyk)	dã
11.	ẽhncuu	<i>luis</i>	(ngô)	u